

David K. Bernard

az
Egyetlenség
Ihít-
Tanításának
lényege

David K. Bernard

Az Egyetlenség-hit tanításának lényege

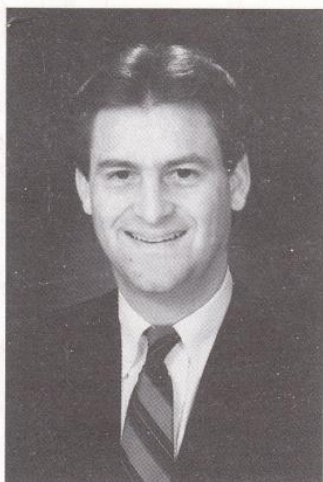
**United Pentecostal Church International
(Nemzetközi Egyesült Pünkösdi Egyház)**

36 Research Park Court Weldon Spring MO 63304 United States.

George Szabolcsi Nemzetközi Megbízott

MAGYAR TÁRSMISSZIÓ:

ISTEN GYÜLEKEZETE

David K. Bernard

A Louisiana állambeli Baton Rouge-ban született és Dél-Koreában, Szöulban nőtt fel, misszionárius szülők fiaként. Egyetemi tanulmányait a Rice Egyetemen végezte kiváló eredménnyel, matematika és gazdasági vezetőképző szakon. A Texasi Egyetemen jogi doktori diplomát szerzett ugyancsak kimagasló elismeréssel. Ezalatt a Wesley Biblia Szemináriumon görög nyelvet tanult. Számos ösztöndíjat és akadémiai elismerést nyert el.

A Texas állambeli State Bar-ban praktizált. Tanított a Houston-i Egyetemen és az Austin Community Főiskolán. 1981-ben tagja lett a Mississippi állambeli Jackson College Bibliaiskolai tanszékének.

Magas tisztséget tölt be a Nemzetközi Egyesült Pünkösdi Egyház vezetőségében és irodalmi szerkesztőségében. Feleségével Connie-val, és kisfiával Jonatánnal St.Louis-ban élnek. Hat könyv és számos cikk szerzője. David Bernard felavatott lelkész, szemináriumokon prédikál és tanít úgy helyi, mint országos és nemzetközi szinten.

A szerző előszava

Az Egyetlenség tanításának lényege először tanulmányként jelent meg a „Egyetlenség-hit Pünkösdi Mozgalmának Szemlélete” megnevezésű tanácskozáson, amelyet a Harvard Divinity School szponzorált 1984 július 5-7-én, Cambridge városban, Massachusettsben. A tíz főbb tanulmány közül, amelyek a tanácskozáson megjelentek, ez volt az egyetlen, amelyet Egyesült Pünkösdiek adtak ki, és az egyetlen, amely kifejezetten magával az Egyetlenség-hit tanításával foglalkozott. A tanulmány célja az volt, hogy az Egyetlenség-hit alapvető elemeit megismertesse, és világosan megkülönböztesse a Szentháromság tanításától, valamint válaszokat adjon a Szentháromság-hívók részéről felmerülhető ellenvetésekre.

Tekintve, hogy igen sokan, beleértve Szentháromság-hívókat is, nagy érdeklődést tanúsítottak e tanulmány iránt, kiadvány formájában is elkészült. Csupán néhány kisebb változtatás történt benne, ezek közül megemlítendő, hogy idézeteket tűztünk be W. A. Criswell írásaiból.

Reméljük, hogy ez a kiadvány kettős szerepet tölt majd be:

1. alapos, megerősítő tanítást nyújt az Egyetlenség-hívók számára és,
2. tömören, de részletesen bemutatja az Egyetlenség-hit tanítását azok számára, akik nem tartoznak a tant vallók táborába.

Az Egyetlenség-hit részletesebb megvitatását az olvasó megtalálhatja a szerző „Isten Egyetlensége” című könyvében.

David K. Bemard

Az Egyetlenség-hit tanításának lényege

Egy becslés szerint minden negyedik amerikai pünkösdi hívő ragaszkodik ahhoz a tanításhoz, amelyet Egyetlenség-hitként ismerünk.¹ Az egyháztörténet során sokan juttatták kifejezésre az Egyetlenség-hit tanításáról szóló nézeteket, például a modalisták és a Sabelliánusok az anti-Niceai korszakban, Servetus Mihály (1531), John Miller (1876), Andrew Urshan (1910), R.E. McAlister, John Scheppepe és Frank Ewart (1913) és Jézus Igaz Egyháza Kínában (1917). Következésképpen az Egyetlenség tanítása nem elemezhető kizárólag a modern Egyetlenség-hit mozgalom történelmi fejlődése alapján; komoly figyelmet kell szentelnünk a bibliai szövegeknek, amelyek ösztönözték ismétlődő felbukkanását a keresztyénség körében. Ez a tanulmány rámutat az Egyetlenség-hit megkülönböztető hittételeire az Egyetlenség-hitet való pünkösdi hívők szemszögéből, megjelöli bibliai alapjait, és szembeállítja azokat a Szentháromság-tan hittételeivel.

Az Egyetlenség-hit tömören két tételben foglalható össze:

1. Egyetlen oszthatatlan Isten van, személyek megkülönböztetése nélkül.
2. Jézus Krisztus Isten teljes megtestesülése. Az Istenség minden címe Öt illeti meg és az isteni személyiség minden tekintetben benne nyilatkoztatott ki.

Következetes egyistenhit

Az Egyetlenség-hit alapja a következetes egyistenhit, a monoteizmus: Az az egyszerű kijelentés, hogy Isten abszolút és oszthatatlanul egy! Nincs alapvető megkülönböztethetőség, vagy feloszthatóság az Ő örökkévaló természetében. Isten minden neve és címe, mint pl. El-ohim, Jahve, Adonai, Atya, Ige és Szent Lélek ugyanarra a lényre, vagy a Szentháromság kifejezésével élve, személyre utal. Bármilyen többes kifejezés Istennel kapcsolatban csakis jelzők, címek, küldetések, kinyilatkoztatások, cselekedetek esetében merülhet fel, vagy az emberrel való viszonyokban.

Ez a történelmi álláspontja a júdaizmusnak. Mind az Egyetlenség-hívők, mind a zsidók, a Mózes V. könyvének klasszikus Igéjére alapozzák hitüket; V. Móz 6,4: „Halld meg, ó Izrael; az Úr a mi Istenünk, egy Úr!” Sok más ószövetségi rész, különösen Ézsaiás könyvében, megerősíti ezt a szigorú monoteizmust, és betű szerinti értelmezéssel kizár minden többest, az Istenség fogalmában. „...Előttem Isten nem alkottatott, és utánam nem lesz.”

„Én vagyok az Úr, és rajtam kívül nincsen szabadító” Ézs. 43,10-11. „Én vagyok Isten, és nincsen több; Isten vagyok, és nincs hozzám hasonlatos.” Ézs. 46,9.

Nincs olyan ószövetségi rész, amely határozottan a Szentháromság tanát jelentené ki; senki sem származtathatja azt csupán ószövetségi szövegmagyarázatból. Ha a háromság meghatározó része Isten természetének, akkor Ő ezt nem nyilatkoztatta ki az Ő választott népének. Ha igaz, hogy a Szentháromság-tan egyedüli kulcs Isten természetének felfogásához, akkor ez az Ószövetségben teljesen ismeretlen, viszont kinyilatkoztatásra került az Újszövetségben. Ha Isten háromság, akkor Ábrahám, népek sokaságának hitbéli atyja, nem értette meg a természetét annak az istenségnek, amelyet imádott.

Az Egyetlenség-hívők a következő magyarázatokkal szolgálnak az alábbi ószövetségi helyekre, amelyeket a Szentháromság-hívők szoktak idézni, mint utalást Isten hármasság természetére:

* Az „Elohim” többes számú szó használata nem személyek többes számát jelenti, hanem egy jellegzetes kifejezési módja a hatalmasságnak vagy felségesnek a héber nyelvben.²

* Az isteni többes abban az Igében, hogy „Teremtsünk embert a mi képünkre” többféle-képpen magyarázható:

- 1) Az Isten angyalokhoz szól (zsidó magyarázat szerint);
- 2) Isten saját akaratával tanácskozik (az Ef 1,11 alapján);
- 3) A többes számú személyes névmás egyszerűen egyeztetés a többes számú Elohim főnévvel;

4) Királyi, vagy irodalmi többes, vagy;

5) prófétai utalás Isten Fiának jövőbeni kinyilatkoztatásáról. A lényeg az, hogy ennek a kijelentésnek a beteljesítéseként Isten egyetlen személynek teremtette Ádámot, egyetlen testtel, elmével, személyiséggel, szellemmel és akaráttal.

* Az ember Krisztusra, a Fiúra való prófétai utalás, amely kijelenti Isten jövőbeni, testben történő kinyilatkoztatását.

* Utalás Isten szellemére, Isten Igéjére, Isten bölcsességére, az pedig nem indokolja többes számú személy említését, ha valaki egy ember szelleméről, szavairól és bölcsességéről beszél.

* Minden ószövetségi kinyilatkoztatásban világosan felismerhető az egyetlen, mindennütt jelenvaló, mindenható Isten.

Bár az „Úr angyala” kétségkívül egyféle megnyilatkozás sok részben, alkalmasint az angyal kifejezés megkülönböztetett Istentől.

* Az emberi test Isten részének való tulajdonítása emberi felfogás szerinti bölcselet, hiszen Istennek, mint szellemi lénynek nincs állandó fizikai teste, eltekintve Mária fiától.

* A Szentháromság-hívők gyakran úgy magyarázzák a monoteista részeket, amelyek az Egyetlenségről beszélnek, mint a hármastökéletes egyetértésének és egységének bizonyosságát, kizárva Isten többes voltának hamis tanát, de elfogadva a személyek többesét az igaz Istenben. Bárhogyan is tekintjük, sem a Biblia írói, sem azok korabeli hallgatói nem értelmezték így. Hovatovább ez a nézőpont többistenhitként is felfogható, hisz sok egymástól különálló Istenség is létezhet tökéletes egyetértésben és harmóniában.

* A Szentháromság-hívők rámutatnak, hogy a héber „echad” szó, amellyel a Biblia Isten egyetlenségét fejezi ki, azt is jelenti, hogy valaki teljes egyetértésben van valakivel. Csakhogy ez a szó ugyanakkor számszerű egyetlenséget is jelent, és ebben az értelemben sokszor fordul elő a Szentírásban. Istenre vonatkoztatva nekünk is ebben az értelemben kell magyaráznunk, máskülönben nem zárjuk ki a politeizmus lehetőségét, amelyet pedig a Szentírási részek világosan kizárni szándékoznak. Ha kiterjesztjük az „echad” jelentését a többes számú dolgok kifejezésére, akkor ez csakis azt jelentheti, hogy Isten tulajdonságai összességükben egységben vannak egymással.

Az Újszövetségben az Egyetlenség-hit mellett szóló érvek kifejtésénél nyomatékosan fontos, hogy a bibliamagyarázatot a szövegösszefüggés és a kultúra ismeretének fényében végezzük. A korabeli szónokok és írók szigorúan monoteista zsidó férfiak voltak, akiknek meg sem fordult a gondolatukban, hogy egy, az Isten többes mivoltáról szóló, drámai új kinyilatkoztatást közöljenek. Sem az írók, sem az olvasók nem gondolkodtak a háromság fogalomkörében, noha a tan és a háromság fogalma is már létezett. Sok újszövetségi rész megerősíti az Ószövetség monoteizmusát.³ Egyetlen Szövetség sem használja a háromság szót, nem utal a „három” szóra, sem a „személy” szóra Istennel kapcsolatban, semmiféle említhető módon.⁴ Az egyetlen Igehely, amelyben a személy szó használatos (hypostasis) Isten viszonylatában, a Zsid 1,3, amely azt mondja, hogy a fiú visszatükröződése, képmása Isten saját személyének, szó szerint „lényegének”, nem pedig egy különálló személynek, vagylényegnek.

Míg a Szentháromságban hívők elismerik, hogy tanításuk misztérium a véges emberi értelem számára, az Egyetlenség-hívők következetesen állítják, hogy Isten egyetlensége nem misztérium, hanem világosan kinyilatkoztatott tény a Szentírásban mindazok számára, akik hisznek.

Az Egyetlenség-hit álláspontjának értékelésekor érdekes megjegyezni az Új Katolikus Enciklopédia következtetését: „Az a felismerés kapott helyet a bibliamagyarázók és teológusok

gusok egy részének körében, ... hogy az Újszövetséggel kapcsolatban senki sem beszélhet Szentháromságról komoly előképzettség nélkül... Az újszövetségi szövegmagyarázatok köztudottan mind kifejezésmódjukban, mind felfogásmódjukban egyházi vezetőségi, zsinati jellegzetességeket mutatnak, amelyek teljesen idegenek az Újszövetség íróinak kultúrájától és gondolkodásmódjától”.⁵

Hasonlóképpen ír a protestáns teológus Emil Brunner is: „A Szentháromság tana, noha nem bibliai tanítás, valójában nem véletlen, hanem szükségszerű. Ez egy teológiai elmélet a problémára... A Szentháromság eklézsiái tana nem csupán a bibliakutatók agyszüleménye, hanem egyúttal filozófiai okoskodás is, amely messze távol áll a Biblia gondolkodásmódjától.”⁶

Jézus Krisztus abszolút istensége

Az Egyetlenség-hit teológusai Jézus Krisztust Isten megtestesülésének tekintik, amelyre alapul a Kolossé 2,9-10 igéinek szó szerint való elfogadása szolgál, amely ezt jelenti ki: „Mert Őbenne lakozik az Istenségnek egész teljessége testileg. És ti Őbenne vagytok beteljesedve, aki feje minden fejedelemségnek és hatalmasságnak.”

Az Istenség minden neve és címe, – mint Jahve, Atya és Szent Lélek – Jézust illeti meg. Jézus nem csupán a Szentháromság egyik személyének a megtestesülése, hanem megtestesülése a láthatatlan Isten valamennyi jellemzőjének, minősítésének és teljes személyiségének.

Az Egyetlenség-hit szó szerinti kifejezésben megerősíti, hogy Jézus Isten, a szó ószövetségi értelmében, és fenntartja, hogy az Újszövetség írói ebben az értelemben nevezték Jézust Istennek. Ez kijelenti, hogy az Ószövetség egy és egyetlen Istene megtestesítette Önmagát Jézus Krisztusban. „Minthogy az Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magát a világgal...” (11 Kor 5,19.) Bibliai kifejezéssel élve, Jézus visszatükröződése a láthatatlan Istennek, Isten testben való kinyilatkoztatása, mint Istenünk és Megváltónk, és kifejezése Isten lényének.⁷

W. A. Criswell, a Texas államban lévő Dallas Első Baptista Egyház pásztorja és volt elnöke a Déli Baptista Gyülekezetnek, Krisztus isteni természetét az Egyetlenség-hit álláspontjának kifejezésével írja le az „Magyarázó prédikációk a Jelenések könyvéről” c. írásában.

„Gyakran csodálkozom azokon az embereken, akik úgy vélik, hogy a mennyben három Istent fognak látni. Ha te valaha is három Istent látsz, akkor igaz az, amit mohamedán, vagy zsidó szomszédod mond a te hitedről: Te nem monoteista, hanem politeista vagy. Egy megsokszorozódott Istenben hiszel. „Halld meg ó Izrael, az Úr a mi Istenünk egy Úr.” Mi ismerjük Istent, mint a mi Atyánkat, ismerjük Istent, mint a Megváltónkat és ismerjük Istent az Ő Szelleme által, amely a szívünkben lakozik. De szó sincs három Istenről. Az igazi keresztény monoteista. Egy Isten van. „Én és az Atya egy vagyunk.” „Aki engem látott, látta az Atyát.” Az Úr Isten az, aki beszél. Ő az, akit János látott, amikor megfordult. Az egyetlen Isten, akit valaha látni fogsz, az Úr Isten, akit János látott a gyertyatartókról szóló látomásban. Az egyetlen Isten, akit valaha érezni fogsz, az Úr Isten Szent Szelleme a szívedben. Az egyetlen Isten az, aki mindnyájunk csodálatos Atyja. Az egyetlen Úr Isten, Krisztus. Az Ószövetségben Jehovának hívjuk. Az Újszövetségben Jézusnak hívjuk. Az egyetlen hatalmas Isten, aki uralkodik, ítél, aki bírói méltóságot visel az Ő egyházában, itt és ma, oltalmazva és irányítva minket. „Láték hasonlót (egy csodálatos misztikus jelkép) az ember Fiához.”⁸

Ez az Úr Isten az, aki eljövendő, mert Krisztus Jézus a világegyetem Istene. Nem fogunk három Istent látni a mennyben. Sohase akard meggyőzni magad arról, hogy dicsőségben látni fogsz egy egyes számú, egy kettes számú és egy hármas számú Istent. Ismerjük Istent úgy, mint a mi Atyánkat, mint a mi Megváltónkat, és mint Szent Szellemet a szívünkben. Egyetlen hatalmas Isten van, akit az Ószövetség Jehovának nevez, és megtestesülése után az Új-

szövetség Jézusnak nevez, a Mennyek Urának, aki eljövendő.⁹

Az Egyetlenség-hit minden Isteni címet Jézusnak tulajdonít:

* Jézus az Ószövetségben Jehova. Sok ószövetségi, Jahve-ra vonatkozó kijelentést az Újszövetség Jézusnak tulajdonít. Például az Ézsaiás 45,23-ban Jahve azt mondta: „Minden térd nékem hajol meg, rám esküszik minden nyelv!”, de a Róma 14,10-11 és a Fil 2,10-11-ben Pál ezt a próféciát Krisztusra vonatkoztatja. Az Ószövetség úgy nevezi Jahvét, mint: Mindenható, Vagyok, egyetlen Megváltó, urak Ura, Első és Utolsó, egyetlen Teremtő, Szent, Szabadító, Bíró, Pásztor és Világosság; ugyanezeket a címeket az Újszövetségi Jézus Krisztusnak tulajdonítja.

* Jézus az Atya, „... és hívják nevét ... erős Istennek, örökkévalóság Atyjának (Ézs 9,6) „Én és az Atya egy vagyunk” (Ján 10,30), „Aki engem látott, látta az Atyát” (Ján 14,9), Jézus az atya a győzedelmeseknek (Jel 21,6-7), és megígérte, hogy nem hagyja tanítványait árvakul (Ján 14,18). A Biblia sok cselekedetet egyaránt tulajdonít az Atyának és Jézusnak: Krisztus feltámadása a halálból, a Vigasztaló elküldése, az ember Istenhez vonzása, az imára való válaszadás, a hívők megszentelése és feltámasztás a halálból.

* A Szent Lélek, szó szerint a Szent Szellem, Jézus Krisztusban volt jelen. „Az igazságnak ama lelkét, ... (aki) nálatok lakik és bennetek marad. Nem hagylak titeket árvakul, eljövök ti hozzátok.” (Ján 14,17-18) „Az Úr pedig a Lélek” (2 Kor 3,17). A Szent Lélek a Fiú lelke, Jézus Krisztus lelke. (Gal 4,6 és Fil 1,19) Az Újszövetség az alábbi cselekedeteket egyaránt tulajdonítja Jézusnak és Szent Léleknek: munkálkodás az ószövetségi prófétákban, Krisztus feltámasztása a halálból, Vigasztalás, szavak adása a hívők szájába kihallgatáskor, közbenjárás, megszentelés, lakozás a hívőkben. Lewis Smedes, noha nem vetette el a Szentháromság tanát, elismerte: „A Szent Lélek megtapasztalása az Úr megtapasztalása. Az új időkben az Úr maga a Lélek... A Lélek volt jelen Jézusban földi szolgálata során... A Lélek maga Krisztus, a megváltó... Ez azt mutatja, hogy nem bibliai módon gondolkodunk, ha ragaszkodunk ahhoz, hogy a Szent Lélek olyan értelemben személy, mint különvaló attól a személytől, akit Jézusnak nevezünk.”¹⁰

Végül az Egyetlenség-hit tanítói azonosítják Jézust Azzal, aki a mennyei trónon ül, összehasonlítva Jézus leírását a Jelenések könyvének első fejezetében annak a Valakinek a leírásával, aki a Jelenések 4. fejezetében a trónon ül, megjegyezve, hogy a Jelenések 22,3-4 verseiben olvasható „Isten és a Bárány” egyetlen lényre utal. Ahogy Bemard Ramm kifejtette, a Szentháromsághívők bizonytalanok, hogy vajon egy, vagy három isteni lényt fognak látni a mennyben,¹¹ de az Egyetlenség-hívők szigorúan elutasítják három látható lénynek mindenféle feltételezését, mint triteizmust (háromistenhitet).

Atya, Fiú és Szent Lélek

Nem szabad azt gondolnunk, hogy az Egyetlenség-tan tagadja az Atyát, a Fiút és a Szent Lelket. Egyszerűen megvannak a nem-háromság tanítású magyarázatai ezekre a Bibliai helyekre. Az Atya cím Isten atyai szerepére utal minden teremtmény fölött. Atyja az egyszülött Fiúnak, és Atyja az újjászületett hívőnek. A Fiú cím Isten megtestesülésére utal, az ember Krisztusra, aki szó szerint Isten Lelkétől fogant. (Mát 1,18-20 és Luk 1,35) A Szent Lélek cím Isten természetének alapvető sajátosságát jelöli. A „Szent” megnevezés jellembeli tulajdonságára utal, a Lélek, vagy Szellem pedig lényének sajátosságára. A cím kifejezetten a cselekvő Istenre vonatkozik, tulajdonképpen a munkálkodására akkor, amikor felkeni, újjászüli és betölti az embert.

Ezért az Egyetlenség-hit megerősíti, hogy Isten többféle szerepét és munkáját jelölik az Atya, Fiú és Szent Lélek megnevezések. A Szentháromság tanával ellentétben azonban tagadja, hogy ezek a címek Isten hármas alaptermészetét jelölnék, és azt vallja, hogy mindezek egyidejűleg Krisztusban vannak jelen.

Ezek a megnevezések ugyanakkor értelmezhetők Isten kinyilatkoztatásának is az ember számára: az Atya, Isten családi viszonyát fejezi ki az emberrel; a Fiú, Isten megtestesülésére utal; és a Lélek Isten munkálkodását jelzi. Például egy embernek lehet három alapvető beosztása, vagy feladata – lehet adminisztrátor, tanár és tanácsadó – mégis egyetlen személy a szó minden értelmében. Isten nem meghatározható, se nem behatárolható egy hármass felosztással. Mint már láttuk, Jézus Krisztusnak, Isten Fiának isteni természete azonos az Atyával és a Szentlélekkel. Továbbá az Atya és a Szent Lélek egy és ugyanazon lény megjelölései: A Szent Lélek kifejezése egyszerűen leírása az Atyának. A Szent Lélek szó szerint Jézus Krisztus atyja, hiszen Jézus a Szent Lélektől fogant. A Biblia a Szent Lelket Jahve Szellemének, Isten Szellemének és az Atya Szellemének nevezi. A Biblia sok cselekedetet egyaránt tulajdonít Istennek, az Atyának és a Léleknek; mint pl. Krisztus feltámasztását, a hívőkben való lakozást, a hívők újjászületését, vigasztalását, megszentelését és feltámasztását.

Az Egyetlenség-hit tanítói az alábbi magyarázatokkal szolgálnak azokra az újszövetségi igehelyekre, amelyeket gyakran idéznek bizonyásként a Szentháromság tanítói:

* A többes számú utalás az Atyára és a Fiúra csupán megkülönböztetés Krisztus Isteni és emberi természete között.

* Más többes számú megnevezések Istenre vonatkozóan, Isten kinyilatkoztatásainak, jellemzőinek, szerepeinek vagy munkálkodásának különféleségeire utalnak. Például a 2 Kor 13,13 leírja Isten háromféle sajátosságát, illetve munkálkodásának módját, – kegyelem, szeretet és közösség – és összekapcsolja azokat nevekkal és címekkel, amelyek a legközvetlenebbül vannak összhangban ezekkel a nevekkal: Úr Jézus Krisztus, Isten és Szent Lélek. Hasonlóképpen említi az I Péter 1,2 Isten eleve elrendelését, a Lélek megszentelését és Jézus vérének.

* Krisztus keresztsége nem szándékozott az istenfélő zsidó szemlélődők számára egy gyökeresen újszerű tanítást közölni Isten többes voltáról, hanem kinyilvánította Jézus Istentől való felkenetését, mint Messiás. A helyes értelmezése Isten mindenütt való jelenlétének, eloszlát mindenféle elméletet, amely azt állítja, hogy a mennyei hang és a galamb különböző személyeket jelölnek.

* Krisztus megnevezése a szent Lélekről, mint „Más vigasztaló” a Ján 14 fejezetében mutatja a különbséget a megjelenési formában, ugyanis Krisztus sokkal inkább Szellem, mint test.

* A János 17 arról beszél, hogy az ember Krisztus egységben van az Atyával. Mint ember, Krisztus egy volt az Atyával gondolkodásban, céljában és akaratóban, olyan értelemben, ahogyan mi is egyek lehetünk Istennel. Más Igéhelyek azonban azt tanítják, hogy Krisztus olyan értelemben volt egy Istennel, ahogyan mi nem lehetünk, hisz Ő maga volt Isten.

* Az a kifejezés, hogy Jézus Isten jobbán van, nem jelentheti két testtel rendelkező lény

fizikai pozícióját, tekintve hogy Isten Szellem, és nincs fizikai teste Jézus Krisztuson kívül. Ez az elképzelés nem különbözne a diteizmustól (kétistenhittől). Sokkal inkább egy jellegzetes ószövetségi kifejezésről van szó, amely azt jelenti, hogy Krisztus bír Isten minden hatalmával és felsőségével.¹²

Pál levelei rendszerint ilyen üdvözlést tartalmaznak: „Kegyelem néktek és békeség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.” (Róma 1,7.) Ez kihangsúlyozza annak elismerését, hogy Isten nem csupán Atyánk és teremtőnk, hanem Megváltónk is, megtestesülve Jézus Krisztusban. A görög „kai” kötőszó jelentheti azt is, hogy „mégpedig”, amely azonosítja az Atyát és Jézust, mint egyazon lényeket. Más igehelyeknél is hasonló látunk, mint a 2 Tessz 1,12-ben és a Titusz 2,13-ban, amelyekre ugyancsak a

Grancille Sharp által megfogalmazott nyelvtani szabály érvényes: „Ha két azonos nemű, számú és esetű személyes névmás a „kai” kötő- szóval kapcsolódik egymáshoz, és az elsőnek van határozott névelője, a másodiknak pedig nincs, akkor a két névmás ugyanazt a személyt jelöli.”

* „Az Úr Jézus Krisztus Istene és Atyja” kifejezés egy szövetséges viszonyt jelez éppen úgy, mint „Ábrahám Istene”. Arra szolgál, hogy emlékeztessen minket az ígéretre: Krisztus győzött, mint tökéletesen büntelen ember, és győzelme elérhető Jézus Krisztus Istenében azok számára, akik hisznek Krisztusban.

* Krisztus „kenosis”-a, amely a Filippi 2,6-8-ban található leírva, nem jelenti azt, hogy Krisztus megüresítette magát olyan isteni jellemzőktől, mint a mindenütt jelenvalóság, a mindent tudás és a mindenhatóság, mert akkor Krisztus félistenné vált volna. Krisztus Szelleme az isteni természet minden tulajdonságát magában hordozta, még akkor is, amikor természetét kinyilatkoztatta testben. Ez az Igehely azokra a korlátokra utal, amelyeket Krisztus elfogadott, leereszkedvén az emberi élet korlátozott viszonylatai közé. A „kenosis” önkéntes lemondás volt dicsőségéről, méltóságáról és Isteni előjogairól, de nem lemondás Isteni természetéről. Az isteni és az emberi természet egysége, ez volt Jézus Krisztus, aki egyenlő volt Istennel, Istentől jött ki, de megalázta magát és engedelmes volt haláláig.

* A látomás a Valakiről a trónon és a Báránnyól a Jelenések 5. fejezetében csupán szimbolikus. A Valaki a trónon jelképezi a teljes Istenséget, míg a Bárány jelképezi a Fiút, az Ő emberi, áldozati szerepét.

A Fiú

Mint már láttuk az Egyetlenség tan Biblia-magyarázó a „Fiú” megnevezést úgy értelmezik, mint Isten testben való kinyilatkoztatását. Fenn tartják, hogy a „Fiú” vonatkozhat Krisztus emberi természetére (mint abban, hogy a „Fiú meghalt”), vagy pedig az emberi és az Isteni egységére (mint abban, hogy a Fiú vissza fog térni a földre dicsőségben). Ragaszkodnak azonban ahhoz, hogy ez a megnevezés sosem választható el Isten megtestesülésétől; sosem vonatkozhat csupán az istenire. Elutasítják a „Fiúisten” nem Bibliai alapú kifejezését, az örökkévaló Fiú tanát, az örökkévaló egyszülöttség tanát.¹³ Az a kifejezés, hogy „egyszülött Fiú” nem a Fiúnak egy megmagyarázhatatlan szellemi származását jelöli az Atyától, hanem Jézus csodálatos fogantatását a szűz méhében a Szent Lélektől.

Megalapozásul Krisztus Fiúságának kezdetéről az Egyetlenség-hívők az alábbi Igehelyeket idézik: „A Szent Lélek száll te reád, és a Magasságosnak ereje árnyékoz meg téged; azért ami születik is szentnek hivatik, Isten Fiának.” (Luk 1,35) „Mikor pedig eljött az időnek teljessége, kibocsátotta Isten az Ő Fiát, aki asszonytól lett, aki törvény alatt lett.” (Gal 4,4) „Én Fiam vagy te, én ma szültelek téged” (Zsid 1,5). Mindegyik ige egy olyan időre utal, amikor a Fiú megkülönböztetett szerepe véget ér, amikor a Megváltás, amelyért Isten kinyilatkoztatta Magát testben, bevégeződik. Ez nem azt jelenti, hogy Krisztus halhatatlan, megdicsőült teste megszűnik létezni, hanem csupán azt, hogy a Fiú közbenjáró munkája és uralma véget fog érni. A Fiú szerepe ismét egybe fog olvadni a hatalmas Istennel, aki marad az, aki kezdettől fogva volt, Atyja, Teremtője, és Uralkodója valamennyiünknek. „Mikor pedig minden alá vett, akkor maga a Fiú is alávetett annak, aki neki mindent alávetett, hogy az Isten legyen minden, mindenben.” (1 Kor 15,28).

Az Egyetlenség-hívők kihangsúlyozzák, hogy Krisztus kettős természetének többsége, mint Atya és Fiú, az Evangélium alapján csakis ebben az értelemben magyarázható: mint Atya, Jézus gyakran cselekedett és beszélt az Ő Isteni voltának tudatában; mint Fiú gyakran cselekedett és beszélt az Ő emberi voltának tudatában.¹⁴ A két természet sosem került konfliktusba, hanem teljes összhangban egyesültek egyetlen személyben.

Eltételezve attól, hogy kihangsúlyozzák Krisztus kettős természetét, az Egyetlenség-hit tanítói nem szentelnek elegendő figyelmet a krisztológia sok más területére. Vannak, akik állítják, hogy apollonáriusan hangzik, amikor pontatlanul, helytelen meghatározásban használnak kifejezéseket, de az Egyetlenség-hit tanítói nyomtatékosan elutasítják ezt az összevetést. Ha gondosan vizsgálat alá vesszük, az Egyetlenség-tant úgy is tekinthetjük, mint amely megegyező a Chalcedoni Zsinat krisztológiai megszövegezésével, nevezetesen azzal, hogy Krisztusnak két teljes természete van – isteni és emberi –, de csupán egyetlen személy. Az Egyetlenség-hívők azonban nem egy megszövegezett doktrína álláspontjára alapozzák hitvallásukat, hanem kizárólag a Szentírás kijelentésére, az Isteni természet teljességéről Krisztusban, az emberi természet teljességéről Krisztusban, valamint az Isteni és az emberi tökéletes egységéről a megtestesülésben.

Néhány esetben az Egyetlenség-hívők olyan krisztológiai álláspontot foglalnak el, amely nincs összhangban a Chalcedoni Zsinattal, sőt, kifejezetten sajátos álláspontot tükröz az Egyetlenséget illetően. Például Krisztus kiáltását a kereszten, „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?”, néhányan úgy magyarázták, hogy Isten Lelke azokban a pillanatokban elhagyta Jézust. Ez a nézőpont nem csak Krisztus személyének egységét kérdőjelezi meg, hanem aláássa a hitet az Ő abszolút isteni voltában. Következétesebb, ha ezt úgy tekintjük, mint a büntetésre való utalást, amelyet Krisztus elszenvedett, amikor magára vette a világ bűneit. Ő akkor megízlelte a halált minden emberért; azt az elválasztottságot érezte Istentől, amelyet minden bűnös érezni fog az örökkévalóságban.

Az Egyetlenség-hiten belül különböző nézőpontok alakultak ki Krisztus esendőségéről. A következők Egyetlenség-hit tanítás kifejezi, hogy Krisztus nem volt esendő. Van, aki arra céloz, hogy Jézus csak akkor ébredt rá isteni mivoltának teljes tudatára, illetve akkor lett benne az isteni teljesség, amikor felnőtt életének egy bizonyos pontjához érkezett, esetleg a megkeresztelkedésekor. Ez az álláspont eltérő az Egyetlenség-hit tanításától az egyszülött Fiúról és Krisztus abszolút Istenségéről, így ezt az egész tant szigorúan elveti.

Az Egyetlenség-hit tanítói az alábbi magyarázatokkal szolgálnak azokra a kérdésekre, amelyek a Fiúról szóló tanításukkal kapcsolatban merülnek fel:

A Zsid 1,2 alapján Isten a Fiú által teremtette a világot. Természetesen a Lélek (Isten) aki a Fiúban volt, ugyancsak a világ teremtője. Ez az Igehely arról is beszél, hogy Isten az egész világ teremtését a Fiú jövőbeni kinyilatkoztatásának tervével végezte. Isten előre tudta, hogy az ember bűnbe fog esni, de előre tudta azt is, hogy a Fiú által az ember megmenthető, és betöltheti majd az eredeti célját a teremtésben. Ahogy John Miller megfogalmazta: „Noha Ő nem öltötte magára emberi természetét, amíg el nem jött az időnek teljessége, mégis élt azzal és cselekedett általa örök időktől fogva.”¹⁵

A Zsid 1,6 a Fiút egyszülöttnak, azaz elsőszülöttnak nevezi. Az ariánus magyarázat szerint ez az Ige azt mondja, hogy Isten minden más teremtése előtt elsőként egy isteni Fiút teremtett, ez azonban teljesen eltérő az Egyetlenség-tantól, amely szigorúan elveti az Arianizmus minden formáját. A Fiú az elsőszülött emberi mivoltának értelmében:

- 1) Ő az első és az egyszülött Fiú, aki a Szent Lélektől fogantatott,
- 2) akinek megtestesülése Isten tervében volt kezdettől fogva, mely alapul szolgált minden későbbi cselekedetnek és kijelentésnek,
- 3) mint ember, Jézus az első, aki legyőzte a bűnt, így az elsőszülött Isten szellemi családjában,

4) mint ember, Jézus az első, aki legyőzte a halált, így Ő az elsőszülött a feltámadásban,

5) ahogy minden elsőszülött fiú, kiváltságos pozícióban van, így Jézus a feje valamenynyire teremtésnek és az egyháznak.

Jézus már a megtestesülés előtt is létezett, nem mint örökkévaló Fiú, hanem mint Isten örökkévaló Szelleme. Az Atya elküldte a Fiút; ez a kifejezés egyszerűen azt jelenti, hogy az Atya elrendelte kezdettől fogva létező tervének megvalósítását az idő egy bizonyos pontjában, és azt hogy a Fiú Istentől felkenetést kapott, hogy véghezvigyen egy bizonyos feladatot. Ugyanúgy, ahogy Keresztelő János Istentől küldött ember volt, azzal a különbséggel, hogy Ő nem létezett a világba érkezése előtt.

Krisztus imáiban az emberi akarat küzdelme jelenik meg, miközben alá rendeltetik az isteni akaratnak, hisz Istennek nincs szüksége arra, hogy imádkozzon. Ez az okfejtés ugyancsak magyarázatot ad más példákra is, melyekben a Fiú alsóbbrendűségét látjuk hatalomban és ismeretben. Ha ezek a példák személyek többségét szándékoznának mutatni, abban az esetben rangsort állapítanak meg a személyek között, amely ellent mond a Szentháromság-hit tanításában a személyek egyenrangúságáról.

Más példákban, ahol kapcsolat, beszélgetés, vagy a szeretet kerül kifejezésre Atya és Fiú között, ezek úgy értelmezendők, mint kapcsolat az isteni és az emberi természet között Krisztusban. Ha ezeket személyek közötti megkülönböztetésként értelmezzük, saját megkülönböztetett öntudattal az Istenségben, akkor ez lényegében politeizmus.

A Logosz

A János evangéliumának első fejezetében szereplő Logosz (Ige) az Egyetlenség-hit tanítása szerint nem azonos a „Fiú” címmel úgy, mint ahogyan a Szentháromság-tan azonosnak mondja. A Fiút a megtestesülés korlátozza, de a Logoszt nem. A Logosz Isten Önkifejezése, „Isten kinyilatkoztatásának eszköze” vagy „Isten Önkijelentése”.¹⁶ A megtestesülése előtt a Logosz egy kifejezetlen gondolat, vagy terv volt Isten elméjében, amelynek valóságát emberi értelem képtelen felfogni, mert csak Isten az, aki tökéletesen tud előre mindent, és a megtestesülés esetében előre el is rendelt mindent. Kezdetben a Logosz Istennél volt, nem mint egy különálló személy, hanem mint Isten maga. Istenhez tartozott, pontosan úgy, ahogy az emberhez tartozik a saját szava. Amikor eljött az idő teljessége, Isten testbe foglalta a Logoszt; azaz kifejezte magát testben.

Az Isten nevééről szóló teológia

Az Egyetlenség-hit komoly hangsúlyt helyez az Isten nevééről szóló tanításra, ahogyan az mind az Ó,- mind az Újszövetségben ki van fejezve. A bibliai idők embere számára „a név a személy része volt, kibővítése személyiségének”.¹⁷ Isten neve különösképpen magában foglalja az Ő jelenlétének, jellemének, hatalmának és uralmának kinyilatkoztatását. Az Ószövetségben Jahve a megváltó név volt, egy különleges név, amellyel Isten megkülönböztette Magát a hamis istenektől. Az Újszövetségben az Egyetlenség-hit tanítói fenntartják, hogy Isten maga végezte el a megváltást testben, egy új név alatt. Ez a név Jézus, amely magában foglalja és kiteljesíti a Jahve nevet, hisz szó szerint azt jelenti Jahve-Megváltó vagy Jahve az Üdvösség. Noha mások is viselték ezt a nevet; Jézus, az Úr Jézus Krisztus az egyetlen, aki pontosan az, akit ez a név kijelent.

Míg a Szentháromság-hívók úgy tekintik, hogy Jézus a Fiúistennek emberi neve, az Egyetlenség-hívók ragaszkodnak ahhoz a szemlélethez, hogy Jézus, Istennek, a Megváltónak az újszövetségi neve, amely magában hordozza azt az erőt és hatalmat, amelyre az egyháznak szüksége van.¹⁸ Az alábbi bibliai igékre hivatkoznak „Ha valamit kértek az én nevemben, én megcselekszem azt” (Ján. 14,14). „És nincsen senkiben másban üdvösség;

mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk”. (Csel. 4,12). „... hogy bűneinek bocsánatját vesz az Ő neve által mindenki, aki hiszen Ő benne”. (Csel 10,43). „Annakokáért az Isten is felmagasztalá Öt, és ajándékoza neki oly nevet, amely minden név fölött való; Hogy a Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyieiké, földieké és föld alatt valóké.” (Fil 2,9-10). „És mindent, amit csak cselekesztek szóval vagy tettel, mindent az Úr Jézusnak nevében cselekedjete... (Kol 3,17).

Ezek az Igék arról beszélnek, hogy a korai Egyház Jézus nevében imádkozott, prédikált, tanított, gyógyította a betegeket, művelt csodákat, üzött tisztátalan lelkeket és keresztelt. Jézus neve nem valami varázsszót jelentett; csakis a Jézusba vetett hit által volt hatásos és Jézussal való személyes kapcsolattal. Ezért a kereszténynek úgy kell használnia Jézus kimondott nevét az imában és a keresztségben, mint a Jézusba vetett hite kifejezését, és Isten szavának való engedelmissége kinyilvánítását.

A vízkereszttség módja

A Szentháromság tanát elvetve, a Névről szóló tanítás alapján magától értetődő, hogy a vízkeresztységnek krisztológiai módon kell megtörténnie. Az Egyetlenség-hit tanítói azt tanítják, hogy a vízkeresztységnek Jézus nevében kell történnie. Rendszerint az Úr, vagy Krisztus megszólítást használjuk, mint azzal megegyezőt, ahogyan az Apostolok Cselekedeteiben látjuk. Az Egyetlenség-tan kiemeli, hogy valahányszor a Biblia a keresztség módját leírja, mindig Jézus nevét említi. (Csel 2,38; 8,16; 10,48; 19,5; 22,16) Az Apostolok cselekedetei történeti leírása mellé társulnak a levelekben található utalások, amelyekben a Jézus nevében való keresztség szerepel. (Róm 6,4; 1Kor 1,13; 6,11; Gal 3,27; Kol 2,12)

A Máté18:19 Igéje különös figyelmet érdemel, mert ez az egyetlen Bibliai hely, amely úgy tűnik valamilyen más módot jelöl meg. Erre az alábbi magyarázat szolgál:

* Az Igeversben a „név” szó nyelvtanilag egyes számban áll. Mivel Jézus Atya, Fiú és Lélek egy személyben, mert hisz az Atya nevében jött és el fogja küldeni a Szentleket az Ő nevében, akkor az az egyes számú név, amely a Máté 28,19-ben szerepel, Jézus neve. Sok Szentháromság hívő felismerte, hogy a „név” szó egyes számban áll, és Jahve nevével azonosították.¹⁹ Az Egyetlenség-hívők ragaszkodnak ahhoz, hogy Isten üdvösségre vezető neve az Újszövetségben nem Jahve, hanem Jézus.

* A szövegmagyarázat krisztológiai megközelítést igényel. Krisztus lényegében azt mondta: „Minden hatalom az enyém, tehát menjetek el, és tegyétek tanítványaimmá az embereket, megkeresztelve őket az én nevemben.” Ugyancsak sok Szentháromság-hívő felfedezte a vita lehetőségét a szövegben.²⁰ Következésképpen vitát indítottak arról, hogy a szóban forgó ige nem rögzítette szószerinti hűséggel „ipsissima verba” Jézus mondatát, csupán Máté körülírásában maradt fenn, vagy esetleg a szöveg másolása során történt liturgiai változtatás. Megjegyzendő, hogy Eusebius gyakran idézte ezt az igét még a Niceai Zsinat előtt olyan formában, hogy „az én nevemben”. Más Szentháromság-hívők azt javasolják, hogy az egyház ne tekintse úgy ezt az Igeverset, mint tényleges kereszteleési módot. Az Egyetlenség-hívők számára a Máté 28,19 szó szerinti elfogadása nem okoz szövegproblémát: úgy tekintik ezeket a szavakat, mint a Jézus Nevében történő keresztség leírását.

* Párhuzamba állítva a Nagy Küldetés kijelentését a Máté 16-ban és a Lukács 24-ben, mindkét igehelyen Jézus nevére történik utalás.

* A Korai Egyház, Mátéval együtt, Krisztus utasítása szerint járva el Jézus nevére keresztelt.

* Míg az egyházi történészek általában megegyeznek abban, hogy az eredeti kereszteleési mód valóban a „Jézus Nevében” történő keresztség volt, ugyanakkor nem minden Szentháromság-hívő ért egyet azzal, hogy ez a Bibliai kifejezés Jézus nevének szó szerinti megvallását, segítségül hívását jelenti. Az Egyetlenség-hit tanítói viszont ezt állítják,

mert:

* Ez a legtermészetesebb, és betű szerinti értelmezése az Igének.

* A Csel 22,16 szerint Ananiás azt mondta Pálnak, hogy hívja segítségül az Úr nevét a keresztségben.

* A Csel 15,7 és a Jakab 2,7 igéi jelzik, hogy az idő egy meghatározott pontjában Jézus nevét mondták ki a keresztényekre, segítségül hívván azt. A Kibővített Biblia a Jakab 2,7 alapján ezt az időpontot a vízkeresztség időpontjával azonosítja.

* Amikor a tanítványok imádkoztak, betegekre vetették kezüket és ördögöket űztek Jézus nevében, mindig szó szerint, hangosan kimondva segítségül hívták az Ő nevét. (Csel 3,16; 16,18; 19,13)

* A kifejezés Jézus erejét és hatalmát jelöli, de az az erő és hatalom, amely a névben rejlik, csak használata során lép működésbe.

* Ha ez a kifejezés nem egy keresztelkedési módot jelöl, akkor a Máté 28,19 sem azt jelöli, hiszen a nyelvtani szóhasználat alapján a jelentése azonos. Ha nem e névben rejlene az egyház ereje és hatalma, akkor miben különbözne a keresztény keresztség a pogány keresztségtől, a zsidó áttértek keresztségétől és János keresztségétől?

* Bár a keresztség pontos szóhasználat a különböző, valamennyi (beleértve a Máté 28,19 Igéjét is) ugyanarra a névre utal: Jézusra.

A Szent Lélek befogadása

A Szentháromság-hívő pünkösdieket gyakran vádolják azzal, hogy inkább a Szent Lelket dicsőítik, mint a Fiút, és hogy éles különbséget tesznek Krisztus befogadása és a Szent Lélek befogadása között. Az Egyetlenség-tan hívői nem ütköznek ilyen problémába. Számukra Krisztust befogadni ugyanaz, mint a Szent Lelket befogadni, és megfordítva.

Az Egyetlenség-hívő pünkösdieknél általános annak az elfogadása, hogy a megtérést közvetlenül követi a Szent Lélek keresztség, mint ahogyan ez az apostoli idők megtértjeinél tapasztalható volt. A tanítványoknak csak azért kellett várni Pünkösdig a Szent Lélek keresztségre, mert az nem töltetett ki az újszövetségi egyház alapítását megelőzően. Kornéliusz és házanépe azonnal megkapta a Szent Lelket, amikor hitt Péter beszédének. A samáriaiakra a Csel 8-ban, és János tanítványaira a Csel 19-ben azonnal kitöltődött a Szent Lélek, amikor a hit teljességére jutottak Krisztusban.

Ezért más pünkösdiekkel ellentétben az Egyetlenség-hívő pünkösdiek úgy tekintik a Szent Lélek keresztséget, mint Krisztus befogadásának elengedhetetlen részét. Számukra tehát ez nem egy új találkozás a Szentháromság egy másik személyével, sem pedig a második vagy a harmadik lépés a „kegyelem munkájában”, hanem része az új életnek Krisztusban.

Összefoglalás

Összevetve a Szentháromság tanával az Egyetlenség-hívők kijelentik:

1. Isten oszthatatlan, egyetlen, személyek megkülönböztetése nélkül.
2. Az Istenség nem misztérium.
3. Jézus Isten abszolút teljessége: Ő egyszerre azonos Elohimmal, Jahveval, Atyával, Fiúval és a Szent Lélekkel.
4. Isten Fia testben való születésekor jelent meg, és nem létezett örök időktől fogva. Az Isten Fia kifejezés Isten Krisztusban való megjelenésére utal.
5. A Logosz, (Ige) nem különválasztható személy, hanem az Atya gondolata, a terve, cselekedete vagy kifejeződése.

6. Jézus Isten szabadító neve az Újszövetségben, amely kifejezi az Atyától származó üdvösséget, a megváltást, erőt és hatalmat.

7. A vízben való bemerítésnél szükséges hangosan kimondani az Úr Jézus Nevét, mert ez a helyes bemerítési mód.

8. A hívők határozottan csak egyetlen isteni lényt fognak látni a Mennyben: Jézus Krisztust.

Az Egyetlenség-tan nem támadja a Kereszténység egyetlen alapvető tanítását sem, a Biblia kizárólagos tekintélyének elismerésétől a hit által való megigazulás megvallásáig. Az Egyetlenség-hívők megerősítik, hogy tanításuk a bibliai kereszténység tanításán alapul, legalább három fő terület alapján:

1) Az Istenségről alkotott felfogásában a bibliai kifejezésmódhoz és gondolkodásmódhoz igazodik és határozottan állítja, hogy az újszövetségi kereszténység az ószövetségi júdaizmus öröksége.

2) Jézus Krisztus abszolút Istenségét vallja, mint Isten kinyilatkoztatását.

3) Bibliai hangsúlyt helyez Jézus nevére, állítva, hogy a névben rejlő erő elérhető a hívő számára. Röviden az Egyetlenség-tan, a benne hívők számára a bibliai hithez és az apostoli erőhöz való visszatérés döntő eleme.

Lábjegyzetek

- ¹ Tim Dowley, et. al., eds *Eerdman's Handbook to the History of the Church* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977), 619. old.
- ² „The Hebrews pluralized nouns to express greatness or majesty (*A héber többes szám nagyságot vagy felségest fejez ki*).” Flanders, Henry and Cresson, Bruce, *Introduction to the Bible* (New York: John Wiley & Sons, 1973), 48 n. 8. old.
- ³ Márk 12,29-30; Róm 3,30; 1 Kor 8,4; Gal 3,20; Ef 4,6; 1 Tim 2,5; Jak 2,19; Jel 4,2.
- ⁴ A bibliamagyarázó tudósok egyetértenek abban, hogy az 1 János 5,7 nem található meg az eredeti szövegben. De még ha benne van is, akkor sem különbözteti meg az Atyát, az Igét és a Szellemet különálló személyekként jobban, mint ahogy egy ember és a szelleme különálló személy lenne. A konklúziója pedig az, hogy „Ez a három egy”.
- ⁵ „Trinity, Holy,” *The New Catholic Encyclopedia* (*Háromság, szent, Új Katolikus Enciklopédia*) (New York: McGraw Hill, 1967), 195-305. old.
- ⁶ Emil Brunner, *The Christian Doctrine of God* (*Az Istenről szóló keresztény tanítás*) (Philadelphia: Westminster Press, 1949), 236-39. old.
- ⁷ 2 Kor 4,4; Kol 1,15; 1 Tim 3,16; Tit 2,13; Zsid 1,3; 2 Pét 1,1.
- ⁸ W. A. Criswell, *Expository Sermons on Revelation* (*magyarázó prédikációk a Jelenések könyvéről*) (Grand Rapids: Zondervan, 1961-66), I., 145-46.
- ⁹ Ugyanott, V. 42.
- ¹⁰ Lewis Smedes, *Union with Christ, (Egység Krisztussal)* rev. ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 1938), 41-54. old.
- ¹¹ Bemard Ramm, *Protestant Biblical Interpretation, (Protestáns bibliamagyarázat)* 3rd ed. (Grand Rapids: Baker, 1965), 171. old.
- ¹² Isten jobb keze Isten mindenhatóságát jelenti, az Isten jobbán ülni pedig Isten mindek felett valóságára utal. Ramm, 150. old.
- ¹³ Szentháromság-hívők, akik elvetik az „örökkévaló Fiú” fogalmát, köztük Adam Clarke, kultusz-szakértő, Walter Martin, és a pünkösdi bibliakommentátor, Finis Dake. Lásd: Adam Clarke, *Clarke's Commentary* (*Clarke kommentárja*) (Nashville: Abingdon, 1810), V, 360-61; Walter Martin, *The Kingdom of the Cults* (*Kultuszok országa*) (Minneapolis: Bethany House Publishers, 1965), pp. 102-03; Finis Dake, *Dake's Annotated Reference Bible* (*Dake jegyzetes Bibliája*) (Lawrenceville, Ga.: Dake's Bible Sales, 1963), NT, 139. old.
- ¹⁴ Ugyanennek a szakasznak a Szentháromság-tan szerinti magyarázatát lásd: Henry Thiessen, *Lectures in Systematic Theology, (Leckék a rendszeres teológiában)* rev. ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 1979), 223. old.
- ¹⁵ John Miller, *Is God a Trinity? (Isten egy háromság?)* 3rd ed. (Princeton, N.J.: Privately printed, 1922), 95-97. old.
- ¹⁶ Flanders and Cresson, 511 old.; Miller, 85. old.
- ¹⁷ Flanders and Cresson, 61. old.
- ¹⁸ Olyan Szentháromság-hívők felsorolását, akik hasonló teológiát vallanak Jézus nevére, lásd: Essex Kenyon, *The Wonderful Name of Jesus* (*Jézus csodálatos neve*) Los Angeles: West Coast Publishing Co., 1927).
- ¹⁹ James Buswell, Jr. *A Systematic Theology of the Christian Religion* (*A keresztény vallás rendszerezett teológiája*) (Grand Rapids: Zondervan, 1980), I, 23.
- ²⁰ Lásd G. R. Beasley-Murray, *Baptism in the New Testament* (*Kereszttség az Újszövetségben*) (Grand Rapids: Eerdmans, 1962), 81-84. old.